

**ZVLÁŠTNÍ ČÁST
TRESTNÍHO
ZÁKONÍKU,
HLAVY VIII AŽ XIII**

David Čep

HLAVA VIII

Trestné činy proti životnímu prostředí

Obecný výklad

4

- **Objektem** (chráněným zájmem), který je společný všem trestným činům uvedeným v této hlavě je:
  - zájem na ochraně **životního prostředí** jako základní složky životního prostoru člověka, živočichů a rostlin
  - tento zájem je chráněn primárně jiným právním odvětvím – správním právem a úpravou obsaženou v souvisejících právních předpisech (zákon o životním prostředí, zákon o ochraně přírody a krajiny, zákon o vodách, o ochraně ovzduší, lesní zákon etc.)
  - trestněprávní ochrana je proto poskytována pouze v případech těch nejzávažnějších zásahů do chráněných zájmů

Příklad

§ 87 odst. 2 písm. c) zákona o ochraně přírody a krajiny

*Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že usmrcuje ptáky s výjimkou těch, kteří mohou být loveni, nebo **zvláště chráněné živočichy** zařazené do kategorie ohrožených přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí nebo **chytá zvláště chráněné živočichy.***

§ 299 odst. 1 TrZ

*Kdo v rozporu s jiným právním předpisem **usmrtí, zničí, poškodí, odejme z přírody, zpracovává, doveze, vyveze, proveze, přechovává, nabízí, zprostředkuje, sobě nebo jinému opatří jedince zvláště chráněného druhu živočicha nebo rostliny nebo exemplář chráněného druhu a spáchá takový čin na více než dvaceti pěti kusech živočichů, rostlin nebo exemplářů***
(...)

Obecný výklad

6

- ▶ Trestné činy obsažené v hlavě VIII lze rozčlenit (z hlediska objektu i objektivní stránky) do několika **skupin**:
  - a) obecná ustanovení postihující poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293 a 294 TrZ)
  - b) ustanovení chránící některé složky životního prostředí (§ 295, § 299, § 300 a § 301 TrZ)
  - c) ustanovení postihující některá specifická jednání proti životnímu prostředí (§ 294a, § 297-298a, § 301, § 305-307 TrZ)
  - d) ustanovení chránící zvířata proti zlému nakládání se zvířaty a postihující pytláctví (§ 302-304 TrZ)

Obecný výklad

7

► **Subjektem** (pachatelem) jakéhokoliv z trestných činů uvedených v hlavě VIII může být jak:

a) Fyzická osoba

- **dospělý pachatel i**
- **mladistvý**

(viz § 2 odst. 1 písm. c) zákon č. 218/2003 Sb.)

b) Právnícká osoba

(srov. § 7 zákona č. 418/2011 Sb. *a contrario*)

Obecný výklad

- Co do **subjektivní stránky** (zavinění) obsahuje hlava VIII jak úmyslné, tak i nedbalostní trestné činy

§ 298a odst. 1 TrZ

Kdo v rozporu s jiným právním předpisem, byť i z hrubé nedbalosti, vyrobí, doveze, vyveze, uvede na trh látku poškozující ozonovou vrstvu nebo s ní jinak nakládá (...)

(srov. § 13 odst. 2 TrZ – jde o úmyslný trestný čin, který lze spáchat i z hrubé nedbalosti)

- U vybraných trestných činů se pak lze setkat s pojmem **hrubé nedbalosti** (§ § 16 odst. 2 TrZ)
  - v takovém případě musí subjektivní stránka trestného činu – pro vznik trestní odpovědnosti konkrétního pachatele – zahrnovat i tento znak; v opačném případě půjde o čin beztrestný

Poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293 odst. 1 TrZ) z nedbalosti (§ 294 odst. 1 TrZ)

(1) Kdo v rozporu s jiným právním předpisem úmyslně **(z hrubé nedbalosti)** poškodí nebo ohrozí půdu, vodu, ovzduší nebo jinou složku životního prostředí, a to ve větším rozsahu nebo na větším území, nebo takovým způsobem, že tím může způsobit těžkou újmu na zdraví nebo smrt nebo je-li k odstranění následků takového jednání třeba vynaložit náklady ve značném rozsahu, nebo

kdo úmyslně **(z hrubé nedbalosti)** takové poškození nebo ohrožení složky životního prostředí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta **(až na šest měsíců)** nebo zákazem činnosti.

Poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293 odst. 1 TrZ) z nedbalosti (§ 294 odst. 1 TrZ)

Poškození

- rozumí se jím ekologická újma ve smyslu § 10 zákona č. 17/1992 Sb., tj. *ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti*
- rozumí se jím i *provozování zařízení, ve kterém je prováděna nebezpečná činnost nebo v němž se skladují nebo používají nebezpečné látky či směsi, bez povolení podle jiného právního předpisu (§ 296 odst. 3 TrZ)*

Větší území

- rozumí se jím *území o rozloze nejméně tři ha a v případě povrchových vod ve vodních útvarech, s výjimkou vodních toků, nejméně jeden ha vodní plochy a u vodního toku nejméně dva km jeho délky; jednotlivá zasažená území a délky vodního toku se sčítají (§ 296 odst. 1 TrZ)*

Značný rozsah nákladů potřebných na odstranění následků

- Tj. náklady ve výši 500 000 Kč (§ 138 odst. 1, 2 TrZ)

Poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti (§ 294 odst. 1 TrZ)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2012 sp. zn. 6 Tdo 783/2012

„(...) bezprostředně po jednání popsaném pod bodem 4 došlo při nehodě vozidla Volkswagen LT 32 řízeného obžalovaným z důvodu riskantního způsobu jízdy s přetíženým vozidlem a nedostatečného zajištění nádob s motorovou naftou k úniku asi 1.150 litrů motorové nafty ze dvou 1.000 litrových plastových nádrží s odcizenou naftou, a to přibližně 150 litrů přímo na silnici z plastové nádrže zaklíněné ve vozidle a 1000 litrů nafty z druhé nádrže stejného typu, která byla při nehodě vymrštěna 30 metrů vpravo od krajnice, přičemž se nafta vsákla do orníční vrstvy v trase od silnice až do místa zastavení nádrže, čímž porušil § 30 odstavec 8 zákona č. 254/2001 Sb. o vodách, když se místo havárie nachází přímo v ochranném pásmu vodního zdroje Bílá voda, okres Brno-venkov, a muselo být přistoupeno ve smyslu § 40 dle zákona č. 254/2001 Sb. o vodách k odtěžení znečištěné zeminy, odstranění kontaminované vegetace a jejich uložení tak, aby nedošlo k dalšímu ohrožení životního prostředí ropnými látkami, zejména povrchové a spodní vody a na ně navázaných živočichů.“

Pozor, právní věta vychází z tehdy účinného znění § 294 odst. 1 TrZ!

Týrání zvířat (§ 302 TrZ)

12

(1) Kdo týrá zvíře

a) **zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo**

b) **surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném,**

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) **byl-li za čin uvedený v odstavci 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, nebo**

b) **způsobí-li týranému zvířeti takovým činem trvalé následky na zdraví nebo smrt.**

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, **spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat.**

Týrání zvířat (§ 302 TrZ)

13

Týrání

- vymezuje jej § 4 zákona č. 246/1992 Sb., považuje se za něj například:
  - a) nucení zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,
  - b) vychovávání, cvičení nebo účelové používání zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům, či např.
  - c) z jiných než zdravotních důvodů omezování výživy zvířete včetně jeho napájení, nestanoví-li zvláštní předpis jinak

Zvlášť surový nebo trýznivý způsob

- Vysoká míra brutality (bití kladivem) nebo značné a často dlouhé utrpení (pálení, poleptání kyselinou)

Surový nebo trýznivý způsob prováděný veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném

- Nižší intenzita týrání, ale prováděno veřejně (i tehdy, dopustí-li se jej pachatel sice v soukromém prostoru, do něhož není volný přístup, ale veřejnost může negativně vnímat projevy týrání z jiného veřejně přístupného místa, např. ze sousedního pozemku, který není dostatečně oddělen např. oplocením a není tak vytvořena bariéra bránící vizuálnímu i zvukovému vnímání projevů týrání (NS 8 Tdo 657/2011)

Týrání zvířat (§ 302 TrZ)

14

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. června 2014 sp. zn. 7 Tdo 682/2014

„obviněný od přesně nezjištěné doby, minimálně od 2. 4. 2013, do 7. 5. 2013 ve V., Na P., okr. P.-z., v zemědělském stavení měl 41 kusů skotu a koní, avšak nechoval tato zvířata způsobem a v podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, omezoval jejich výživu a napájení, v důsledku čehož byla zvířata ve velmi špatném stavu, takže na nich byly viditelné vystouplé kyčelní a sedací hrboly, žebra po celé délce a ztráta svaloviny na pánevních končetinách, dále zacházel se zvířaty způsobem, který vyvolával jejich nepřiměřenou bolest, utrpení a poškození zdraví, choval zvířata v nevhodném prostředí, konkrétně ve výběhu, jehož půdní základ byl rozbahněný s výškou bahna 25–30 cm sahající až ke spěnce končetin koní a neměl žádný rostlinný podrost, bez jakékoli podestýlky v objektu, bez přístřešků ve výbězích a na pastvinách, nechal zvířata bez omezení volně pohybovat v prostoru s nebezpečnými předměty a s možností úrazu, přičemž v důsledku uvedeného jednání obviněného se mezi živými zvířaty nacházely vážně nemocné kusy, kterým nezajistil včasné odborné vyšetření a z nichž dva kusy trpěly tak, že jejich utrpení muselo být ukončeno utracením, a také šest uhynulých kusů, ačkoli nevhodnost podmínek, v nichž choval zvířata, mu byla několikrát vytýkána v přestupkových řízeních vedených Městským úřadem v Černošcích.“

Pytláctví (§ 304 TrZ)

15

(1) Kdo **neoprávněně** loví zvěř nebo ryby v **hodnotě nikoli nepatrné** nebo **ukryje, na sebe nebo jiného převede** nebo **přechovává neoprávněně ulovenou** zvěř nebo ryby v **hodnotě nikoli nepatrné**, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako **člen organizované skupiny**,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného **větší prospěch**,

c) spáchá-li takový čin jako **osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí**,

d) spáchá-li takový čin **zvlášť zavrženíhodným způsobem, hromadně účinným způsobem nebo v době hájení**, nebo

e) byl-li za takový čin v **posledních třech letech odsouzen nebo potrestán**.

Pytláctví (§ 304 TrZ)

16

Pachatel

- může jím být kdokoliv, včetně osoby, která disponuje příslušným povolením, ale způsob lovu který zvolí je v rozporu s příslušným právním předpisem
- **okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby** dle § 304 odst. 2 písm. c) TrZ je, že se daného trestného činu dopustí osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí (typicky myslivecká stráž či rybářská stráž)

Spáchání činu hromadně účinným způsobem

- za pomoci výbušniny, jedu, elektrického proudu, automatickou zbraní

Pokud si pachatel následně ulovené zvíře přisvojí [ač k tomu nemá příslušné oprávnění] dopustí s tím současně přečinu krádeže dle § 205 odst. 1 písm. e) TrZ. Není vyloučen ani jednočinný souběh s přečinem týrání zvířat dle § 302 TrZ

Pytláctví (§ 304 TrZ)

17

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2012 sp. zn. 4 Tdo
158/2013

„dne 9. 10. 2011 v době kolem 8.15 hodin v lesním porostu v oblasti zvané Č., v blízkosti sanatoria Léčebny dlouhodobě nemocných D., v katastru obce D., pomocí nezjištěné palné zbraně **bez povolení k odstřelu** níže uvedeného druhu zvěře ulovil 1 kus jelence virginského běloocasého, samce, vážícího okolo 75 kg, starého 5 - 6 let, **ačkoliv byl jako tzv. schválený host Mysliveckého sdružení V. D.,** řádně seznámen s obsahem rozhodnutí o povolení úpravy stavů zvěře vydaným Městským úřadem D., odbor životního prostředí, dne 9. 5. 2011, sp. zn. MDOB/1566/2011/ŽP-Pbe/6, kterým **nebyl příslušnému mysliveckému sdružení chov jelence běloocasého povolen,** stejně tak jako byl seznámen s obsahem vnitřního řádu 1. Mysliveckého sdružení V. D., platného od 27. 7. 2006, čímž způsobil Mysliveckému sdružení V. D. škodu ve výši nejméně 90.000,- Kč.“

HLAVA IX

Trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci

Obecný výklad

20

- **Objektem** (chráněným zájmem), který je společný všem trestným činům uvedeným v této hlavě je:
  - zájem na ochraně základů, na nichž je Česká republika, jako samostatný demokratický právní stát založena (ústavní zřízení, suverenita, obrany-schopnost, bezpečnost)
  - vedle ochrany poskytované České republice jsou chráněny i zájmy cizích států či mezinárodních organizací

Příklad

§ 310 odst. 1 TrZ

Kdo v úmyslu rozvrátit ústavní zřízení, územní celistvost nebo obranyschopnost České republiky anebo zničit její samostatnost se účastní násilných akcí proti České republice nebo jejím orgánům, bude potrestán odnětím svobody na osm až dvanáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.

§ 311 odst. 1 TrZ

Kdo v úmyslu poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla,

a) provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví,

b) zmocní se rukojmí nebo provede únos

(...)

Dle § 313 TrZ se ochrana podle § 311 a 312 poskytuje též cizímu státu.

Obecný výklad

22

- ▶ Trestné činy obsažené v hlavě IX lze rozčlenit (z hlediska skupinového objektu) do několika **skupin**:
  - a) trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace (§ 309-315 TrZ)
  - b) trestné činy proti bezpečnosti České republiky, cizího státu a mezinárodní organizace (§ 316-318 TrZ)
  - c) trestné činy proti obraně státu (§ 319-322 TrZ)
- ▶ Jako specifikum pak lze vnímat **teroristické trestné činy** (§ 312a, § 312d až § 312f TrZ), objektem je zde

Obecný výklad

23

- **Subjektem** (pachatelem) jakéhokoliv z trestných činů uvedených v hlavě IX může být jak:

Fyzická osoba

- **dospělý pachatel i**
- **mladistvý**

(viz § 2 odst. 1 písm. c) zákon č. 218/2003 Sb.)

- **Právnícká osoba** může být pachatelem pouze v případě vybraných trestných činů (ne u § 309, § 315 či § 319 TrZ)

(srov. § 7 zákona č. 418/2011 Sb. *a contrario*)

Obecný výklad

24

- Co do **subjektivní stránky** (zavinění) obsahuje hlava IX jak úmyslné, tak i nedbalostní trestné činy, přičemž v některých případech je vyžadován úmysl přímý

§ 317 odst. 1 TrZ

*Kdo vyzvídá informaci utajovanou podle jiného právního předpisu s **cílem** vyzradit ji nepovolané osobě, kdo s takovým cílem sbírá údaje obsahující utajovanou informaci nebo kdo takovou utajovanou informaci nepovolané osobě úmyslně vyzradí (...)*

§ 322 odst. 1 TrZ

*Kdo nesplní, **byť i z nedbalosti**, osobní nebo věcnou povinnost pro obranu státu,*

*kdo se **úmyslně vyhýbá** plnění takové povinnosti, nebo*

*kdo plnění takové povinnosti jinou osobou, **byť i z nedbalosti**, maří nebo ztěžuje,*

Vlastizrada (§ 309 TrZ)

(1) Občan České republiky, který ve spojení s cizí mocí nebo s cizím činitelem spáchá trestný čin rozvracení republiky (§ 310), teroristického útoku (§ 311), teroru (§ 312) nebo sabotáže (§ 314), bude potrestán odnětím svobody na patnáct až dvacet let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, nebo výjimečným trestem.

(2) Příprava je trestná.

Účast na teroristické skupině (§ 312a TrZ)

(1) Kdo založí teroristickou skupinu nebo kdo se činnosti teroristické skupiny účastní, bude potrestán odnětím svobody na tři až dvanáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku.

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako vedoucí činitel nebo představitel teroristické skupiny, nebo

b) jako zakladatel nebo člen teroristické skupiny, která naplňuje znaky organizované zločinecké skupiny.

(3) Odnětím svobody na dvanáct až dvacet let, popřípadě vedle tohoto trestu též propadnutím majetku, bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) jako vedoucí činitel nebo představitel teroristické skupiny, která naplňuje znaky organizované zločinecké skupiny, nebo

b) za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

(4) Ustanovení § 107 a 108 se na pachatele činu uvedeného v odstavcích 1 až 3 **neužijí**.

Vyzvědačství (§ 316 odst. 1 a 2 TrZ)

27

(1) Kdo vyzvídá informaci utajovanou podle jiného právního předpisu, jejíž zneužití může vážným způsobem ohrozit nebo poškodit ústavní zřízení, svrchovanost, územní celistvost, obranu a bezpečnost České republiky nebo jiného státu anebo obranu a bezpečnost mezinárodní organizace, k ochraně jejichž zájmů v uvedených oblastech se Česká republika zavázala, s cílem vyzradit ji cizí moci,

kdo s takovým cílem sbírá údaje obsahující utajovanou informaci, nebo

kdo takovou utajovanou informaci cizí moci úmyslně vyzradí,
bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo umožní nebo usnadní činnost pachateli činu uvedeného v odstavci 1 nebo organizaci, jejímž cílem je vyzvídat utajované informace.

HLAVA X

Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Obecný výklad

30

- **Objektem** (chráněným zájmem), který je společný všem trestným činům uvedeným v této hlavě je:
  - zájem na **řádném fungování činnosti orgánů veřejné moci a zajištění pořádku ve věcech veřejných**
  - jinými slovy jde o ochranu činnosti orgánů veřejné moci a úředních osob, kterou se zabezpečují úkoly vyplývající z jejich funkcí a dále **důležité principy soužití lidí ve společnosti**
  - jde o velmi širokou kategorii chráněných zájmů, čemuž odpovídá i systematika této hlavy a počet trestných činů

Obecný výklad

31

- Trestné činy obsažené v hlavě X lze rozčlenit (z hlediska objektu a objektivní stránky) do několika skupin:
- a) trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby (§ 323 až § 328 TrZ)
  - b) trestné činy úředních osob (§ 329 a § 330 TrZ)
  - c) trestné činy úplatkářské (§ 331 až § 334 TrZ)
  - d) trestné činy představující jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci (§ 335 až § 351 TrZ)
  - e) trestné činy narušující soužití lidí (§ 352 až § 356 TrZ)
  - f) trestné činy postihující jiná rušení veřejného pořádku (§ 357-360 TrZ)
  - g) postih účasti na organizované zločinecké skupině a trestání pachatelů trestných činů spáchaným v jejich prospěch (§ 361 až § 363 TrZ)
  - h) Některé další formy trestné součinnosti (§ 364 až § 368 TrZ)

Obecný výklad

32

► **Subjektem** (pachatelem) trestných činů uvedených v hlavě X může být obecně jak:

a) Fyzická osoba

- **dospělý pachatel i**
- **mladistvý**

(viz § 2 odst. 1 písm. c) zákon č. 218/2003 Sb.)

b) Právnícká osoba

(srov. § 7 zákona č. 418/2011 Sb. *a contrario*)

► Je zapotřebí rozlišovat:

a) obecný subjekt

b) speciální subjekt (§ 114 odst. 1 TrZ)

c) konkrétní subjekt (§ 114 odst. 1 TrZ)

Příklad

§ 329 odst. 1 TrZ

Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch (...)

§ 346 odst. 2 TrZ

Kdo jako svědek nebo znalec před soudem nebo před mezinárodním soudním orgánem, před notářem jako soudním komisařem, státním zástupcem nebo před policejním orgánem, který koná přípravné řízení podle trestního řádu, anebo před vyšetřovací komisí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

a) uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, nebo

b) takovou okolnost zamlčí (...)

§ 350 odst. 2 alinea první TrZ

(1) Kdo padělá lékařskou zprávu, posudek nebo nálezný nebo podstatně změní jejich obsah v úmyslu užít je v řízení před orgánem sociálního zabezpečení anebo před jiným orgánem veřejné moci, v trestním, občanském nebo jiném soudním řízení, nebo (...)

(2) (...) kdo jako lékař nebo jiná způsobilá zdravotnická osoba

Obecný výklad

34

- Úřední osoba (§ 127 odst. 1 a 2 TrZ; navíc speciální vymezení v § 334 odst. 2 TrZ pro úplatkářské tr. činy)

(1) *Úřední osobou je*

a) *soudce,*

b) *státní zástupce,*

c) *prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,*

d) *člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,*

e) **příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,**

f) **soudní exekutor** *při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,*

g) *notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,*

h) *finanční arbitr a jeho zástupce,*

i) *fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,*

pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

(2) ***K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.***

Obecný výklad

- Co do **subjektivní stránky** (zavinění) obsahuje hlava X jak úmyslné, tak i nedbalostní trestné činy

§ 323 odst. 1 TrZ

(1) *Kdo užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*

§ 329 odst. 1 TrZ

(1) *Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch*

- a) *vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,*
- b) *překročí svou pravomoc, nebo*
- c) *nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci,*

§ 330 odst. 1 TrZ

(1) *Úřední osoba, která při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu, bude potrestána odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*

Násilí proti úřední osobě (§ 325 TrZ)

(1) *Kdo užije násilí*

a) *v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo*

b) *pro výkon pravomoci úřední osoby,*

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta.

(2) *Odnětím svobody na šest měsíců až šest let bude pachatel potrestán,*

a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,*

b) *ublíží-li takovým činem jinému na zdraví, nebo*

c) *způsobí-li takovým činem větší škodu.*

(3) *Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1*

a) *těžkou újmu na zdraví, nebo*

b) *škodu velkého rozsahu.*

(4) *Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.*

Zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TrZ)

37

(1) Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,

b) překročí svou pravomoc, nebo

c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci,

bude potrestána odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti.

Přijetí úplatku (§ 331 odst. 1, 2 TrZ)

(1) Kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo

kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

Křivé obvinění (§ 345 odst. 1, 2 TrZ)

- (1) Kdo jiného lživě obviní z trestného činu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*
- (2) Kdo jiného lživě obviní z trestného činu v úmyslu přivodit jeho trestní stíhání, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*

Opilství (§ 360 odst. 1, 2 TrZ)

(1) Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Ustanovení odstavce 1, jakož i § 26 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti.

HLAVA XI

Trestné činy proti branné povinnosti

Přehled trestných činů v Hlavě XII

§ 369 Maření způsobilosti k službě

§ 370 Neplnění odvodní povinnosti

§ 371 Obcházení branné povinnosti

§ 372 Nenastoupení služby v ozbrojených silách

§ 373 Nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách

§ 374 Nenastoupení mimořádné služby v ozbrojených silách z nedbalosti

Obecný výklad

44

- **Objektem** (chráněným zájmem), který je společný všem trestným činům uvedeným v této hlavě je:
  - zájem na **ochraně personálního zabezpečení obrany státu** před útoky spočívajícími v neplnění povinnosti ze strany nositelů branné povinnosti
  - pojem **branné povinnosti**
  - **kdy** tuto povinnost občan plní?
    - za stavu ohrožení státu nebo
    - za válečného stavu
  - **kdy** se občan stane vojákem?
    - dnem právní moci **rozhodnutí** vykonávat vojenskou činnou službu vydaným v odvodním řízení

Obecný výklad

45

- **Subjektem** (pachatelem) jakéhokoliv z trestných činů uvedených v hlavě XII může být pouze:

Fyzická osoba

- **dospělý pachatel**

Vzhledem k tomu, že branná povinnost vzniká až den po dosažení 18. roku věku, nemůže být pachatelem mladiství. Z povahy věci (ale i vzhledem k dikci § 7 TOPOZ) je trestní odpovědnost právnické osoby za tyto trestné činy vyloučena.

Obecný výklad

- Co do **subjektivní stránky** (zavinění) obsahuje hlava XII jak úmyslné, tak i nedbalostní trestné činy

§ 369 TrZ

(1) *Kdo sebe nebo jiného učiní trvale nebo dočasně nezpůsobilým nebo méně způsobilým k plnění branné povinnosti v době míru, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*

(2) *Odnětím svobody na jeden rok až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.*

§ 374 odst. 1 TrZ

(1) *Kdo na základě řádně mu doručeného povolávacího rozkazu z **nedbalosti** nenastoupí za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mimořádnou službu v ozbrojených silách do 24 hodin po uplynutí lhůty stanovené v takovém povolávacím rozkaze, ač mu v tom nebránila žádná zákonem předpokládaná překážka, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*

Zajímavosti

47

- Trestného činu maření způsobilosti k službě dle § 369 TrZ se nelze dopustit **vážně míněným pokusem sebevraždy**, a to s ohledem na subjektivní stránku trestného činu (daný trestný čin totiž není nedbalostní, pak by o trestnosti takového pokusu sebevraždy uvažovat šlo).
- Jiná osoba než „branec“ nemůže být pachatelem trestného činu nesplnění odvodní povinnosti dle § 370 odst. 1 TrZ. Může však být účastníkem n takovém trestném činu dle § 24 odst. 1 TrZ.
- Trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách dle § 372 TrZ **není trvajícím trestným činem**. V případě opakovaného odmítnutí vykonávat vojenskou službu, kdy pachatel dal již prvně najevo, že tak nehodlá učinit, představuje další odsouzení téhož pachatele pro tentýž trestný čin porušení *zásady ne bis in idem*.

HLAVA XII

Trestné činy vojenské

Přehled trestných činů v Hlavě XII

Díl 1

Trestné činy proti vojenské podřízenosti a vojenské cti

- § 375 Neuposlechnutí rozkazu
- § 376 Neuposlechnutí rozkazu z nedbalosti
- § 377 Zprotivení a donucení k porušení vojenské povinnosti
- § 378 Urážka mezi vojáky
- § 379 Urážka mezi vojáky násilím nebo pohrůzkou násilí
- § 380 Urážka vojáka stejné hodnosti násilím nebo pohrůzkou násilí
- § 381 Násilí vůči nadřízenému
- § 382 Porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti
- § 383 Porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností

Díl 2

Trestné činy proti povinnosti konat vojenskou službu

- § 384 Vyhýbání se výkonu služby
- § 385 Vyhýbání se výkonu služby z nedbalosti
- § 386 Zběhnutí
- § 387 Svémocné odloučení

Díl 3

Trestné činy proti povinnostem strážní, dozorčí nebo jiné služby

- § 388 Vyhýbání se výkonu strážní, dozorčí nebo jiné služby
- § 389 Porušení povinnosti strážní služby
- § 390 Porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby
- § 391 Porušení povinnosti služby při obraně vzdušného prostoru

Díl 4

Trestné činy ohrožující bojeschopnost ozbrojených sil

- § 392 Ohrožování morálního stavu vojáků
- § 393 Porušení služební povinnosti vojáka
- § 394 Zbabělost před nepřítelem
- § 395 Nesplnění bojového úkolu
- § 396 Opuštění vojenského materiálu
- § 397 Vydání vojáků a vojenského materiálu nepříteli

Díl 5

Trestné činy proti služebním povinnostem příslušníků bezpečnostních sborů

- § 398 Porušení služební povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru
- § 399 Společné ustanovení (§ 375, § 376, § 378-§ 381, § 389 a § 390 TrZ)

Obecný výklad

51

- **Objektem** (chráněným zájmem), který je společný všem trestným činům uvedeným v této hlavě je:
  - zájem na **ochraně souboru zvláštních vztahů** (subordinace, formalismus vztahů a omezení některých základních práv a svobod) **uplatňovaných uvnitř ozbrojených sil a bezpečnostních sborů**, které jsou zde dány v souvislosti s plněním jejich specifických úkolů
  - důvodem existence těchto trestných čin je potřeba zjištění základního cíle ozbrojených sil – obrana České republiky proti vnějšímu napadení; takový cíl lze zajistit jen díky udržení vysoké profesionality, organizovanosti a neustálé připravenosti ozbrojených sil

Obecný výklad

52

- ▶ Trestné činy obsažené v hlavě XII lze rozčlenit (z hlediska objektu i objektivní stránky) do několika **skupin**:
  - a) trestné činy proti vojenské podřízenosti a vojenské cti (§ 375 až 383 TrZ)
  - b) trestné činy proti povinnosti konat vojenskou službu (§ 384 až § 387 TrZ)
  - c) trestné činy proti povinnostem strážní, dozorčí nebo jiné služby (§ 388 až § 391 TrZ)
  - d) trestné činy ohrožující bojeschopnost ozbrojených sil (§ 392 až § 397 TrZ)
  - e) trestné činy proti služebním povinnostem příslušníků bezpečnostních sborů (§ 398 TrZ)

Obecný výklad

53

- **Subjektem** (pachatelem) jakéhokoliv z trestných činů uvedených v hlavě XII může být pouze:

Voják (§ 114 odst. 4 TrZ)

- voják v činné službě
- voják mimo činnou službu, je-li ve služebním stejnokroji
- příslušník bezpečnostního sboru u taxativně vyjmenovaných tr. činů
- válečný zajatec

Obecný výklad

54

- Co do **subjektivní stránky** (zavinění) obsahuje hlava XII jak úmyslné, tak i nedbalostní trestné činy

§ 396 odst. 1 TrZ

Kdo za bojové situace odhodí, opustí nebo učiní neupotřebitelnou vojenskou výzbroj nebo jinou vojenskou techniku, bude potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let.

§ 385 TrZ

*Kdo se za stavu ohrožení státu, za válečného stavu nebo za bojové situace učiní z **nedbalosti** nezpůsobilým vykonávat službu tím, že zneužije návykovou látku, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.*

§ 378 TrZ

(1) Kdo urazí

- a) nadřízeného nebo vojáka s vyšší hodností,
- b) podřízeného nebo vojáka s nižší hodností, nebo
- c) vojáka stejné hodnosti v době, kdy sám nebo uražený vykonává strážní, dozorčí nebo jinou službu,

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok

Porušení služební povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru (§ 398 odst. 1, 2 TrZ)

(1) Kdo ke škodě bezpečnostního sboru nesplněním uložené služební povinnosti, byť i z nedbalosti, podstatně sníží použitelnost výzbroje, výstroje nebo jiných věcných prostředků, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo bez oprávnění užije věcného prostředku větší hodnoty uvedeného v odstavci 1 k účelu, pro který není určen, nebo k takovému užití dá souhlas, nebo

kdo zneužije nebo umožní zneužití podřízených nebo nižších k mimoslužebním úkonům,

bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

HLAVA XIII

Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy

Přehled trestných činů v Hlavě XIII

Díl 1

Trestné činy proti lidskosti

- § 400 Genocidium
- § 401 Útok proti lidskosti
- § 402 Apartheid a diskriminace skupiny lidí
- § 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
- § 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka
- § 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

Díl 2

Trestné činy proti míru a válečné trestné činy

- § 405a Agrese
- § 406 Příprava útočné války

- § 407 Podněcování útočné války
- § 408 Společné ustanovení k přípravě a podněcování útočné války
- § 409 Styky ohrožující mír
- § 410 Porušení mezinárodních sankcí
- § 411 Použití zakázaného bojového prostředku a nedovolené vedení boje
- § 412 Válečná krutost
- § 413 Perzekuce obyvatelstva
- § 414 Plenění v prostoru válečných operací
- § 415 Zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků
- § 416 Zneužití vlajky a příměří
- § 417 Ublížení parlamentáři
- § 418 Společné ustanovení o odpovědnosti nadřízeného